SMIJEŠNO

KAO SAMAC

Najprije jedan sasvim zeleni poslijepodnevni autobus, paradno i bez reklamnih meditacija u neodredjeno godišnje doba.

Kao nevidljivi kolutovi šire se u zraku mirisi, šire se polako uspravno pa onda i vodoravno. Jedan dugi red ruku čvrsto uhvačen drži štap od aluminija. Drhti samo živac izgubljen u njegovu oku, taj se mali idiot zaustavlja na svakoj ruci, žedan kao pseto a i laje prema svojim psećim osećanjima:

»Vidi jih, sa prstenjem kao noge u poštanskih golubova, mutne, prljave, podnabule, mršave, kao kandže, kao pipci, kao polipi, kao majmuni, kao... trulež, dosta drečanja pametnakoviću. Umuknl!«

Brektanje motora dolazi odozdo od poda i kroz prašinu ulazi sistematski u kičmu, igra se njome i naduvava njen opseg. Samo kada se kičma nalazi pred time da pukne, onda šofer zaustavlja to zeleno čudo i pritisak prestaje, gubi se, ono ulazi drhte.

Drhti opet onaj jadnik u njegovu oku, drhti poput mimoze, poput pseće mimoze. Takva mimoza uopšte ne postoji, ali nema veze, baš kao pseća mimoza (ne upadajte u riječ).

Padne mu napamet riječ — S A M A C, ne, ne padne to se dešava samo glupačima, u njega ta se riječ rodi. Zašto baš S A M A C? Zašto ne recimo ČAMAC? Pa, može i jedno i drugo, i SAMAC i ČAMAC? Možda zbog Maxa Stirnera ne sasvim sigurno, ne. Njegov SAMAC nema gotovo nikakve veze sa Stirnerom njegov je SAMAC uzet iz Slamnigove pjesme. Da, baš iz nje. Kako ono ide (radi se o nekoj ženi), SAMAC, PRAMAC I ČAMAC, PA GOTOVO SAMAC!

Htio se smijati, polagano, a onda bijesno, taj je Slamnig laf, lafčina, burgijaš, pjesnik, seksualni bitnik, Kerempuh, vrag bi ga znao što i tko! Dobro neka se već jednom sakupi taj pritisak u kičmi, neka mu škaklja živac u oku (tu pseću mimozu), tog umornog hipohondera, taj bijedni polukozmos.

Ali brate slatki, kako se ovi ljudi drže mudro, što to njima spekulativno nadražuje kičmu? Možda dobar ručak sa kiselim krastavcima? A on se htio smijati ludo. Sasvim ludo. Ludjački.

Veliki meštar RAZUM zapjeva blagim glasom:

»Zaboga, čovječe treba se strpjeti iza kakve sitne ugode da prodje taj osječaj.

Dodjavola meštre, dali si ti ikada gledao Dionizija pravo u brkove, njegove pijane brkove? Nisi htjeo ili uopće nisi? Ako nisi onda šuti magaričino! Tvoje je tijelo ionako, meštre klupko kamenih konglomerata.«

Odjednom nigdje više ni traga mirisa, svi su ljudi ličili na etar, bezbojnih lica i bez mirisa. To ga užasno uplaši, zato podje prema izlazu. Još je uvijek tinjala u njemu želja za smijehom, ali je strah bivao sve jači i jači. Počeo se gurati, snažno, brzo, kao da vesla. Uhvati čvrsto neku ženu objema rukama i odgurnu ju svom snagom, ona padne i padajući zaurla, njeno urlanje naličilo mu je na pjesmu, osjeti njeno urlanje kao nagovještaj, nagovještaj iščezlih mirisa. Bilo je divno! Svi su mislili da je poludio, a ona ga žena uopće nije više interesirala. Osjeti kako mu pritisak u kičmi raste prekomjerno, samo još malo, samo da taj blesavi šofer ne zaustavi zeleni brod. Ne, on pojačava brzinu, plovimo, plovimo prema tačci, koju je on nazvao tačka u PRAMCU, tačka sa mirisom i urlanjem.

Njegov se smijeh prolomi, kao pucanj, usrijed ponovo nadjenog mirisa i zaljulja onu armiju ruku na aluminijskom štapu. Savijao se od smijeha, ništa ga nije više priječilo bio je — SAMAC. Netko ga sitnosopstvenički lupi u stražnjicu kada su se otvorila vrata autobusa, i on izleti na pločnik. Nije se podigao, smijao se i dalje, da čak je i udobnije legao na pločnik, zažmirio te počeo dialog sa svojim kategoričkim imperativom u grudima:

»Jesi li sada u PRAMCU, pseća mimozo?
Jesam, veliki i mudri.
Pa, dobro dali je tamo oblačno?
Nije, sasvim je jasno.
A, dali ima prašine?
Ima, ali to je prašina čovječanstva.
Kako ti izgledaju LJUDI iz tog ugla?
Vrlo su veliki i tužni.
Nemoj lagati mimozo pseća!
Ako je to laž, onda je laž principa.
Dosadno je slušati tvoj naivni realizam.
A, zašto?
Dali zbog realizma, ili naivnosti?
Umorio sam se, dovidjenja!
Dovidjenja!«

Kraj njegova uha u PRAMCU bijesni žestoka oluja, prolaznici lupaju svojim logičkim stopalima, lupaju kao bestije. Nitko ne primjećuje da se on nalazi u PRAMCU, tojest na cilju, i da se umorio. Oko njega leže sitni komadići njegove rastrgnute kičme, ljudi sada gaze te komadiće i odnose jih na svojim cipelama, odnose jih svojim kućama, kao kobasice ili kompot od šljiva. Neka nose tu hrpu njegove kičme, njemu ne treba, njemu je dosta samo miris i tijesan prostor u PRAMCU.

Koješta, treba ustati i održati neki simpozijum sa tim logičkim kreaturama, treba jim reći kako se rodila nova filozofija, iz pjesme ili zbog nje. Treba jim reći, kako je sve počelo, treba napisati Prolegomenu za tu novu misao, treba, treba što?

Zaboga samo ne treba biti jeziv kao Grof koji cijedi tudju mudrost, kroz svoje biserno bijele zube. Zapadao bi on tako sveznalački, ubistveno u mutne vode mudrovanja i govorio o svojoj najdražoj temi:

»Idem ti ja tako ulicom, kad odjednom gurne me neka baraba i ja skoro padnem. Okrenem se i vidim kako gura i druge ljude. Uhvati me bijes. Zar jedan takav probisvijet...«

Tu je običavao praviti mali odmor, a onda je uronio još u mutnije misli.

»Pa, što so to žene htijele postići emancipacijom?

Da udju u povijest?

Koješta, sada su u njoj,, pa što, kao da jim nije najprijatnije!«

Imao je bijelu boju lica kao kreč, čelavu glavu i neku simboliku od kose. Umorno je pravio tu pauzu i tonuo u svojoj metafizici. Zašto baš sada da se sjeti Grofa? Kako bi on mogao da mu pomogne u sklapanju njegov Prolegomene? Da mu napiše biografiju ili pogovor?

Grofa se sjetio tek tako neodredjeno, iznenadjujuće neodredjeno. Taj čovjek se nikada nije uzbudjivao ni svojom kićmom, ni PRAMCEM, ni saznanjem da je SAMAC, nego je uporno cijedio tudju mudrust kroz svoje krasne bijele zube. Bilo bi primitivno praviti mu komplimente, ali on je zaista bio pravi pravcati metafizičar (sa posudjenom mudrošću). Samo su jednom razgovarali skroz ne-metafizički, Grof je bio strašno uplašen (neću reći zašto) i još blijedjeg lica nego obično:

»Vidiš li onu ženu? reče.
Dobro ju vidim, čak je i ružna.
Nije, to je pravcata PRANGIJA.
Bježi budalo, ti si PRANGIJA i to metafizička, dali da ju pitam što misli o emancipaciji?
Ja, tvrdim da je PRANGIJA!
Što hoćeš time da kažeš?
Svidja mi se kako korača, čini se kao da će slijedeći korak eksplodirati, puna je baruta!
Izvini, nisam znao da posjedueš takav rezervoar intuicije.
Možda je i eksplozija onaj čin kojim žene hrle u povijest, zli čovječe?

To je uglavnom bilo sve, ali je onu ženu upamtio, samo ne po sjećanju, nego po mirisu, takvo mu je bilo pamćenje.

Grof je iščezao odjednom kao što se i pojavio.

Bio je opet u PRAMCU i to SAMAČKI. Dodje mu najprije glad, poput bijedne nevolje a malo kasnije i žedj. Osječao je taj bijedni par nevolja kao mutne boje zateknute na nekom ostavljenom zidu. Nije više mislio na filozofiju, sada mu taj način mišljenja nije bio više potreban, nalazio se izvan kategorijalnog. Odlučio se, sada mora izploviti! Nije mu samo PRAMAC nego i cijeli brod zaplovio u to more. More iz kojeg žvire njegov očni živac, njegova pseća mimoza. Plovimo dalje, hrabro! Dodjavola sa onima koji sada buncaju o kopnu. Kopno je strvina koja zaudara. Dajem sva kopna za jedan pravi okeanos. A taj je okeanos bio ono PRVO, okeanos bez ićeg što liči na silogizam, okeanos poput zanosa razlivenog ka našoj smjelosti, ka našoj prostranoj smjelosti. Ljudi neznaju za miris okeanosa zato muče svoju maštu kukavičkim iluzijama kopna, SAMCU ne treba kopno! Žena to je ono razliveno i neka nas nevolja što jače tišti, neka nam se muti i prevrće utroba, mi smo pošli!

Čudni su ti galebovi oko njegova broda, nisu bijeli nego liče više na aluminijum, a noge su jim mutne, podnabule, mršave, prljave, kao kandže, kao pipci, kao polipi, kao automati koji su ga izbacili iz onog zelenog kloparala. Jadne ptice, njegova pseća mimoza ne liči na aluminijum, ona izvire iz tog mora i ne duguje mu ništa sem izvornosti. To ga obradova, ta nezavisnost, ta titrava vatra, taj blijesak.

Iznenada nešto se sruši na PRAMAC i brod, čuo je neke glasove kao odjek. PRAMAC zapuca i slomi se, na licu osjeti vlagu koja je postojala sve neugodnija. Otvori oči i u mraku spazi kako ga čistači ulica mirno polivaju vodom, pravili su se kao da ga ne primjećuju i da samo rade svoj svakodnevni mučni i prljavi posao. Zatvorio je oči, činilo se kao da stoljeće prolazi, a ovi su čistači iz drugog kozmosa, barem izgledaju tako savjesni i točni. Zašto da jim uskraćuje tu nestašnu šalu, ta on jim izgleda kao neki fosil, zašto praviti buku?

Mokrog i bez broda donijeli su ga valovi okeanosa do tog plijesnivog kopna, njegova hrid zaudarala je kao smetište. BRODOLOMAC? koješta, izbačen on zna samo za jedan cilj; polako trovati svojim mirisom kopno, za tisuću godina kopno će se sjetiti okeanosa. Samo strpljivo!

Počeo je razabirati i predmete oko sebe, bilo jih je mnogo, osječao je njihovo prisustvo neprijatno, neobično. Sve neke limene kutije raznih veličina i oblika. Našao se u sasvim solidnoj limenoj prašumi. Na jednom tih limenih predmeta pročitao je brojku i skroz nerazumljivu riječ, riječ bješe usečena i u limena stabla i grane. Svuda gdje god se okrenuo ona je svjetlucala, žmirila i prijetila. Nastrljivo bi ujedala moždanu koru sa svih strana.

Sjena se neobično brzo savijala pod pritiskom, mutne, sunčane oluje, koja je bujala u zraku iznad limene prašume. Nešto je sjenu razapelo nasrijed zida i počelo tjerati sve brže i brže. Strujanje oluje nije imalo nikakvog smjera. Za neko vrijeme sjena je nestala u moru ostalih sjena.

Nije se moglo hodati, stopala bi jednostavno klizila unutar olujnih silnica. Iz ujedene moždane kore najednom isklizne ona riječ sa stabala limene prašume, samo da je sada djelovala još puno stravičnije.

Ramirez postaje trulež! (godine 1999666)
Ta ga misao nije napuštala usred tog lima, čak su i misli postajale lim. Opsjednut tom mišlju šuljao se prostorom. Dakle to je ta riječ! Težak je njen hod, poput lima, poput lima, lima, lima, lima...
Sve je to šala i taj Ramirez i ta limena prašuma i sve skupa, čovjek neki put podjetinji...
Ali zaboga zašto baš sad?
Limenim mislima tutnje signali brzinom zvuka i nijedan signal nemože se uhvatiti, samo iz daleka šapuće njihov odjek...
Ramirez postaje trulež! (u nekom sobičku kraj akvarija)
Ramirez postaje trulež! (u svim nedorečenim pričama)

Signali se prekidaju, sve pretstave postaju mutne. Netko puca zračnom puškom na golubove. Čuje se tek tk, tk, tk, tk... i kotrljajući odskaču olovni metci.

Sprema se operetno apokaliptička oluja, skroz neozbiljno i sa mnogo buke. Nebo je bremenito vodom, svakojakom vodom i vodurinom. Nešto baš sada leži u njemu, nakotrljani metci puni neubijenih golubova, metci ispaljeni budzašto, ispaljeni kao plutoni podsmijeha tom bremenitom nebu.

Jedan grom udari kao daleki bubanj, Gpp brzo sakrije pušku i šapne umiljatim spikerskim tenorom:

»Ici ćemo na taj sprovod, zar ne? Ali sasvim iskreno, sve to me zamara! Neznam čemu tolika buka zbog jednog skroz infantilnog samoubistva. Uostalom čovjek bi takvom logikom mogao samo trčati od sprovoda do sprovoda. Ako to potraje još koji sat poludeću«.

Nitko nije mogao ni zamisliti njegovo ludilo, ta to bi ličilo na ovu operetnu oluju, a možda čak i gore.

Okrenuo se od prozora i počeo u mraku tražiti njegovo lice. Poludeće, infantilno samoubistvo, što sve ne ispriča taj kopilasti Gpp. Zašto odjednom ta jezikoslomilačka Freudova terminologija? Kakva poza! A novac, tu žutu kovinu, tu poeziju od Timona Atenskog svi su posudjivali od Ramireza. Da, to jim je nekako spontano ulazilo u pojam prijateljstva, kao što ide ovo bremenito nebo u pojam meteorologije. Zato, mržnja može biti nešto poput loše šale. Htjeo je upitati Gpp-a kako utječe sjećanje na žutu kovinu kao trauma ili kompleks iza kojeg možda stoji sasvim mali bastardizovani grijeh djetinjstva?

Djevojka prozirnih ruku sjedila je skroz bezživotno na rubu kreveta. Znao je o njenoj sentimentalnoj vezi sa Gpp-om točno sve ono što mu Gpp nije ispričao onako oduševljen i pun razumevanja.

Gpp je gad unatoč sviranju na kitari!
Gpp je gad unatoč KAMA SUTRI!
Gpp je gad unatoč J. S. Bachu i Maxu Weberu!
Gpp je gad zato jer je gad!

To nije ideologija, to je religija, religija o gadu Gpp-u sa četiri vječne istine i mnogo starih i novih zavjeta. Trebalo bi izmisliti nešto poput Ignazia Loyole za borbu protiv Gpp-ove herezije. Spaliti ga na lomaći? Taman posla, čak bi i tamo izvikivao Freudove besmislice. Sjetio sam se riješenja — Gpp-a trebalo bi pretvoriti u vampira.

Uhvaćen u klopku sjedi Gpp kod brijača, kao na električkoj stolici (SAMO BREZ PRETJERIVANJA, MOLIM). Prostorija je polusvijetljena. Posvuda oko njega staklena ubistva, staklo čini čovjeka ružnijim no što ustvari jeste — mogli bismo to nazvati staklenom ružnoćom. Kada žene skraćuju kosu rade taj posao lijenom odvratnošću bludnica, svi njihovi pokreti su bili automatski ili se završe prebrzo ili pak nikada nemogu dostići željeni vrhunac, ruke jim klize pedantnom opreznošću oko glave tražeći kosu kao šugavo pseto.

Nije to oštećenje, nego je masakr. Zbog toga lice postaje sve ružnije a žena nemilosrdno traži kosu, ima neke sistematike u tom traženju to je ustvari nešto nalik na mušku defloraciju.

Ovog puta žena škrguće zubima i razotkriva njegove misli, barem čini mu se tako. Skarama skraćuje njihov smisao, izvlači češljem njihovu suštinu. Onda polijeva te misli vodom i prignječuje jih svojim podnabulim tijelom. U ogledalu stvori se odjednom bujna ženska stražnjica koja pravi tri spiralna trzaja uljevo, a zatim udesno, stražnjica trzajući zbunjeno traži svoj mir, svoju nirvanu između njegova pogleda i ogledala. Vrisnu od uzbudjenja, zaista vrijedno pažnje.

Bijelo tijelo žene pritište ga negdje na ledjima, pa onda na laktu ruke, mokra glava i gomila izvučenih misli.

Slijepo crijevo nalazi se unutar njegova bića, to ga otkriće obrabri u neku ruku, ali ga odmah spopadne i bijes šta će mu to ogavno slijepo crijevo, organ koji ničemu ne služi? Razorio bih ga zajedno sa CIJELIM SVIJETOM, razorno, razorati taj svijet.

Bilo mu je dosta tog svinjca, nasrijed ulice viknuo je iz petnih žila: »Živjela kulturna revolucija! Živjeo MAO-CE-TUNG!«

Neki ljudi pokazivali su mu čelo i stvari koje idu uz to. Stvorila se guža. Netko je rekao: »Ovaj je malo udaren!«. Uopšte nije bio loše raspoložen, možda je bio i veseo, no to se nikad sigurno ne zna.

Tek mnogo kasnije kada se opereta završila, čuo je i njenu uverturu. Učinilo mu se da ljudi ipak vole taj gomasti život, ili bolje rečeno vole se igrati života. Nije pripadao sloju prepredenjaka koji nikad nigdje ne zaglave, ali ipak i to se dogodilo.

Jednog dana šećući uz rijeku, na nekom niskom zidu ispod kojeg je upravo pisalo pseto ugledao je kredom napisane riječi: »OPAZUJ NARAVO!« To mu se svidjelo, zaista djelovalo je skadno — pseto koje piša i jedan ne baš dječji rukopis. Djeca obično seru po zidovima »JEBEM TE, PIZDA ..« i slično. Ali ovo ovdje uopšte nije bilo u tom stilu.

Sjetio se da su vjerovatno peripatetičari u Ateni nailazili na slične stvari. Kroz korak, dva, pogled mu stane na žili ruke. Ispod tanke kože izbijala je nekako divije i nekontrolirano, ta žila uskoro sasvim ga zaokupi. Ona uvijek nekog djavla radi, prćka, transportira. Dabome u školi znali su čovjeku popiti mozak sa tim žilama, venama, ali to ga nije mnogo ganulo. Svakako da se radi o korisnom poslu, transportirati tekućinu sa jednog kraja tijela na drugi. Uvjeren je i u to da sve služi nekoj idiotskoj svrsi, odmah je tu na dohvat ruke podjela rada, tržište, roba i tome slično. Pravi pravcati kult svrhe, kad bih samo mogao znati što bi čovječanstvo bez svrhe? Kada bi ikome išta vrijedilo, on bi se odmah proglasio privremenim čovjekom bez svrhe, a za sekretara uzeo bi ono pseto ispod zida.

Teško je ljudima čupati riječi, one moraju nekako same od sebe da klize, razgovor je već na početku pošao nizdrdo. Riječi su joj ispadale kao komadi drvenih predmeta zatečenih nasumce između jezika i zuba.

»... sigurna sam da ga poznaješ, obično nosi tamne okrugle naočare, a jedna mu je noga kraća. Dolazio je kod nas u školu i pravio se da prodaje marihuanu, zar ne kakav peder? Neki su čak govorkali da piše pjesme, meni se činilo to golim pretjerivanjem, prosto nisam mogla vjerovati da može jedan kreten napisati dobru pjesmu!«

Pokušao je imitirati njenu strukturu mišljenja, dakle imao jednog bogalja sa okruglim tamnim naočarima koji je utuvio sebi u glavu da je krijumčar marihuane i pjesnik, pa što? Tko mu je kriv, zar on? Ne, on je isključivo osmatrač prirode ili čovjek bez svrhe. Može čak i da sluša te priče ali to ništa ne može izmjeniti ni njega kao osmatrača, a ni prirodu.

Bio je zapanjen kada joj je rekao:
»Ne podnosim te, idi do djavola!«

Milenko Vakanjac

TOVARIŠ DOCENT ODGANJA IZUMITELJE

Poštar prinese priporočeno pismo. Moram podpisati. Poštar oslini svinčnik. — Ne tja, v spodnjo vrsto. Nato skupaj nariševa nekaj križcev, ki naj bi opozarjali na pomoto. Piše mi Jankovič iz zdravilišča. Pravi, da ima težave z zdraviliško osnovno organizacijo. — Sami anarhisti, piše, — sami nekonstruktivni tipi, spominjam se, ko si bil še ti v zdravilišču, takrat se je delalo, zdaj pa je pravo mrtvilo, samo še kimajo. Posebno zdaj ob češkoslovaški krizi. Veš, kaj pravijo? Pravijo, če pridejo Rusi v Makedonijo, potem pridejo Amerikanci v Slovenijo. Fantje prisegajo na Jaltsko pogodbo. Samo še hahljajo se, mrhe! Ali se spominjaš Kohna? Ta je napravil kariero, za zveznega poslanca so ga izvolili. Veš, tako se dela, najprej greš malo v Beograd, potem pa postaneš minister v Ljubljani. Kohn bo še daleč prišel. O Rusih ni dal še nobene izjave. Pameten človek, zdaj čaka, kam se bo obrnilo, nato pa bo potegnil z generalno linijo. No, ne bom ti pisal samo te zoprne štorije. Zdenke se gotovo spominjaš. Njen mož je prava môra. Zdaj imam reden tehtl-mehtl z njo. Krasna ljubavnica. Rečem ti, že dolgo nisem imel takšne ženske. Njen mož je najbrž impotenten ali kaj. Sicer vse po stare. Te objema Tvoj stari Janković.

Dopoldne stopim h Gantarju. Spotoma srečam Leva Miklavčiča, ki popravlja svojega fička kar sredi ceste. — Prekleti drek iz Kragujevca, mi reče, ko ga prijazno vprašam, kaj vendar dela. — Zadnjič mi je šla kurbelvela, še prej so se zaribali bati, no, potem sem imel štirinajst dni mir, potem je šla bencinska črpalka, dvajset tisoč, razumeš, pa bi človek plačal, če bi bilo potem v redu. Pa je skoz nekaj. Zdaj je šel zaganjač, najbrž zobnik, menjalnik ven, vse razdreti, pa bo spet trideset tisoč. Avto ima deset tisoč kilometrov, dragi moj, komaj deset tisoč. Hudič bo vzel to naše gospodarstvo, tisti peklenšček z rožički, in čisto prav jim je. Zabrisal je ključ čvetlka petnajst ob tla in obupan sédel na blatnik. — Prej ko so bili italijanski, je bilo v redu, ja, zdaj pa je vse jugoslovansko, kar drobi se, kot bi bilo iz dreka, točno tako. Poslovim se in stopim v tretje nadstropje h Gantarju. Sprejme me s temnim obrazom, povabi me, naj sedem in razložim mu svoj načrt.

— Fant, ta vaša stvar ne bo uspela, sem pa na vaši strani. Pogovora z izvršniki se bom vsekakor udeležil, toda mislim, da še ni čas. Če vam bojo zdajle dali kakšne položaje, boste morali ubogati, potem boš šel za en klin više in boš spet trepetal v strahu, da te prikrajšajo za naslednji klin. Taka pot vodi do kakšnega sekretarja, v najboljšem primeru do člana izvršnega sveta. Takrat, ko boš prispel do tja, boš izmučen in ne boš več hotel ničesar drugega kakor penzijon. Takšna kariera meni ne diši. Pri nas je birokracija. Birokracija leze navzgor po svojih pravilih. Pravilo je, da si priden, drugače te sunejo z lestve. Niče ne pomisli na znanje. Fant, pri nas je Balkan. Pri nas živimo v popolni temi. Saj sploh ne vemo, kaj se dogaja zunaj. Medtem ko na zapadu koncentrirajo industrijo in kopičijo kapital, pri nas fantaziramo kvečjemu o milijonskih investicijah in se pulimo za dinarčke. Pri nas je vse razpršeno, mogoče dva ali trije ljudje v Beogradu vedo, za kaj gre, toda tiste informacije ne grejo naprej. Ljudje mahajo v praznO. Jaz bom čakal. Jaz zdajle nočem sodelovati. Nekoč bo vse skupaj zgrmelo, takrat bojo potrebovali znanstvenike, takrat nas bojo morali poklicati, ker politika sama od sebe kljub vsemu ne more obstajati. Niso več gospodarji gospodarji svojih sužnjev, temveč sužnji postajajo gospodarji svojih gospodarjev.

— Mislim, da malce poenostavljaš, pravim, — če si ne zagotovimo deleža, bomo enostavno ob eksistenčni minimum. Jaz mislim, da gre predvsem za prostor na soncu.

— V senci, dragi moj, v senci. Ti boš na ta način dobil drobtino, jaz pa čakam na poštenO tretjino hlebca.

— Toda, saj smo vsi ogroženi, cela naša generacija...

— Že generacija, toda v našem interesu je ostati skupaj samo do zmage nad skupnim sovražnikom, nato se bomo poklali med sabo. Jaz nisem za takšne igre. Samo prijateljstva bomo razdrli. Zdaj smo prijatelji in zdi se nam, da nas nekaj veže. Potem se bomo grizli za položaje. Jaz hočem resnično oblast, ne tisto, o kateri si mi ti maloprej govoril. To grizenje in pehanje te stane živce, zdravja, čas... in kaj potem? Jaz bom še naprej v tejle majhni sobici, ki je bila mišljena kot sekret, še naprej bom bral Hegla in Marxa, še naprej prebiral podatke o financah v razvitih ekonomijah...

— Povem ti... gledal sem v tla in bilo mi je tesno. Fant, kako bi ga rad objel in rekel, gremo skupaj pit, gremo skupaj nad hudiče, ki so zavozili tole državo... premagal sem se. — Kakor hočeš, sem rekel, samo da ti ne bo žal. Zdaj se moramo zbrati. In zbrali se bomo, čeprav brez tebe.

— Fantje, jaz sem z vami, toda ne bom se pulil za položaj.

— Razumeš, najti moramo končno pravi moralni projekt, vsaj mi, kar nas je tukaj, se moramo združiti...

— Fant, to je romantika. Edina pametna alternativa je funkcionalizem.

— Razumeš, se upiram, — razumeš, da je vse mrtvo, da moraš ljudi najprej zbuditi iz spanja, ravno danes sem dobil pismo s terena, Janković mi piše, tisti, ki mi je zdravil TBC, saj se ga spominjaš? Na terenu je vse mrtvo, zdaj imajo hladilnike in televizorje, zdaj jih briga samo še kakšen nov tip avtomobila. Popolnoma neumni so, razumeš, popolnoma brez političnE zavesti. Tisto, kar trobijo po časopisih, je navadna farsa. »Enoglasna podpora«, to je inercija, bratec, treba je najti nekaj novega, ne stare klavzule, ampak nekaj resnično novega. Nov tip človeka...

— Če hočeš nov tip človeka, moraš najprej počakati, da se bo rodil. Zaenkrat ga še spočeli niso. Ali mišliš to doseči z udeležbo na manipulaciji znotraj sistema?

— Treba je priti v kolesje, od zunaj ne moreš spremeniti ničesar.

— Že, že, toda, da boš lahko samostojno kaj ukrenil, boš čakal pol stoletja. Takrat te bojo izza pisalne mize odpeljali z rešilnim avtomobilom.

Zamorjen grem v kino. Srečam docenta, ki se tudi nima kam dati in greva skupaj v kino. Docent ima rad seksualne filme. — Kaj pa ti misliš o tej situaciji? ga sprašujem, — res me zanima.

— Ali se spomniš tiste ženske? Arhitekt. Malce staromodna, ampak zelo dobra, krasno je raščena.

— Že vem, Beba Ponvar, ni mi všeč. Povej, kaj misliš, bojo prišli Rusi?

— Jaz grem v Ameriko, mene se to ne tiče. Ali veš, da je PLAYBOY resna znanstvena revija?

— Povem ti štos, o dveh levih pred CK. Razumeš, izvršni komite je sklenil, da vhod v CK ni dovolj reprezentančen. Razumeš, skupščina je krasna, CK pa tako reven, sploh ga noben ne opazi. Razumeš, pravijo, dva leva morata biti, vsak na eni strani vhoda. Ampak ne kakšna navadna buržoazna leva, ampak posebna leva. Spomnijo se, dajmo dva živa leva. Zdresirajo dva živa leva in ju postavijo pred vrata. Krasna leva. Potem se po CK razširi nesnaga. Ugotovijo, da je lev požrl snažilko. — Nič, pravijo, leva nazaj v živalski vrt, ne bosta nam žrla najboljših kadrov. In ju dajo v kletko in ju odpeljejo. Pa se med vožnjo levi lev obrne k desnemu. — Osel, mu pravi, — zakaj si požrl snažilko? Jaz sem medtem požrl osem članov CK, pa nihče ni opazil.

— Haha, se smeje docent.

— Kaj počneš, stara sablja, mu rečem.

— Veš, zdaj odganjam izumitelje. Danes pride neki izumitelj in pravi, blazno, miljardne dobičke bi lahko imeli, veste, tam pri Ilirski Bistrici je neka gora, ki je polna bitumna, prava zlata jama, milijarde bi lahko zaslužili. Pa sem ga odgnal. Čuj, pravi docent, ki je sicer Mariborčan, kje si zvedel za tisti vic?

Ah, neki član CK mi ga je povedal.

Po kinu greva na obisk k družini O'Breznik, kjer nama dajo jesti stare piškote in redko dobro kavo. — Bolj redko kot dobro, pravi docent, ki sicer po lastni želji nastopa v tem literarnem delu: Anita O'Breznik je sila potrpežljiva ženska. Ona jé tudi skorje. Zato tudi gostom pripisuje skromnost. Anita O'Breznik ima probleme z moškimi. Večkrat ujame kakšnega in takrat izseli celotno družino na deželo. Potem se vrnejo čez teden ali dva in boječe vprašajo: — No, bo kaj?

Sreča naju Patricija Zbašnik. To se zgodi pred pošto. Ima vnetje srednjega ušesa in je zelo sitna. Sicer je krasna in docent pravi, da ima čudovito grivo. — Postrigla se bom, zagrozi ona. — Daj no, gremo na en drink. — Ne maram drink, zacepeta Patricija, hočem zajtrkovati pri Tiffaniju. — Poglej, avtor te zgodbe te blazno ljubi, zatrjuje brez moje intervencije docent. — Ne maram avtorja te zgodbe, se skoraj zjoče Patricija, ne maram te zgodbe in ne maram tega imena... mrha si, da veš, sune docenta v gleženj in mene v piščal, nato naju obgrize, v naslednjem trenutku pa se smehlja. — Zdaj sem srečna, pravi, — zdaj gremo lahko gledat trgovine s čevlji.

— Ali že veš, se ustavi znani pesnik, — ali že veš, da se je začelo? V Mariboru preganjajo književnike, perejo jim možgane. Ubili so glavnega urednika neke revije, posilili tajnico uredništva...

— Daj no, daj no, pravim znanemu pesniku, — koliko vinjakov si že popil danes? Znani pesnik šteje na prste. — Šestnajst. Ampak polovico tega, kar sem povedal, je res, prisežem. Nato se mu je rignilo. — Zvečer pri Mraku dobiš nadaljnje informacije.

— Nikoli ne bom odpustila temu tipu, kako ravna s svojo ženo, pravi Patricija in je žalostna. Res žalostna.

— Mislim, reče skrušeno in ne zanimajo je več čevlji, — mislim, da bom slabo končala. Umrla bom in potem boste brez mene. Nesrečni in revni boste.

— Bomo, rečeva z docentom. Docent ima najnovejši model Amor okvirjev za očala in je ves orošen tam okoli. — Jaz grem, pravi, zdaj moram k izumiteljem.

Po mestu vihrajo zastave. Rdeče-belo-modre. Večer je. Izšla je nova številka Tribune. Vsi jo berejo. Dve gospodinji se pred Bonboniero pogovarjata o Katalogu. — In tisti prezervativi, kakšna svinjarija! — Jaz sem že izrezala tisto, da ne bi prebral kateri od mojih sinov, zelo skrbno sem spravila. Pred Slonom vstopajo in izstopajo gostje. Avtomobili se bleščijo. Mercedes, BMW 2000, peugeot 404... — Moja alfa gre dvesto petdeset, se hvali neki dirigent nekega orkestra. — Moja DS 21 je kar v redu, pravi umetnostni zgodovinar.

— Ampak nujno bi bilo treba popraviti materialno stanje v naši kulturi. — Seveda, kima oni, — seveda, nujno bi bilo treba povečati plače umetnikom. Zadnjič sem govoril z B..., razumeš, kupila si je novo stanovanje in avto, malce opremila vikend in je že brez denarja. Prav pritožila se mi je, da nima kaj skuhati, da živijo iz rok v usta... razumeš? Posodil bi ji kaj, toda bil sem brez ficka, brez prebite pare, saj veš, kako se živi... zdaj naj pa pridejo Rusi, potem pa sploh, ne prenesem te ideologije, stalinizem je prava duševna muka, popolni primitivizem, svoboda umetniškega ustvarjanja...

— Prihod Rusov je možen, pravi moj prijatelj Matjaž Benko, — njihova intervencija na Češkoslovaško to logično implicira. Toda naša stališča so jasna. Mi smo za vseplošno prijateljstvo z vsemi prijatelji. Rusi so dejstvo. Če ostanejo, kjer so, bodo ostali tam, kjer so. Če pridejo sem, bojo tukaj.

Zdaj pojdem na jezero. Moram gledati vodo. Veliko vode potrebujem. Zelo se čutim lepljivega in utrujenega. Zrak, dragi moj, zrak, to je nekaj vredno. Dragi moj, ta svet gre navzdol po klancu. Živci me dajejo, živci. Sploh ne morem več jesti. Sredi kosila zvoni telefon. Šest komisij, pet odborov, dve službi... Marko me že zaničuje zaradi managerstva. Zanj imam največ deset minut časa. V tem času lahko popije pol deci ISTRA vinjaka, nato mora iti. Ne vem, kaj naj storim. Položaj je zamotan. Mogoče se vrnem k Jankoviču v zdravilišče, tam smo imeli nekaj dobrih političnih diskusij... od vsepovsod se plazi politika, v vsako minuto in v vsak šiv leze... Pustiti vse, poslušati rožljanje iz komaj slišne daljave? Zaviti se v odejo in zavaliti se v dedov gugalnik? Spet brni. — A ti si, Patricija, saj veš, da te ljubim. Spet brni. Korektor. Spremeni konec zgodbe. Prečrtaj zadnji odstavek in zapiši: — V daljavi reže valove bel parnik. Kmalu bo pri naju. Potem se vsi skupaj popeljemo v svobodo.

Dimitrij Rupel